

עברית עכשיו

הם זמינים 24 שעות ביממה
לייעוץ לשון בגל"צ וברשת
ב', והחלום שלהם הוא שבבתי
הספר יהגו חי"ת ועיי"ן. אצל
אבשלום קור ורות אלמגור־רמון
העברית היא החיים

מאיר עוזיאל ■ צילום: אריק סולטן

ות אלמגור־רמון היא יועצת הלשון
ברשות השידור מטעם האקדמיה
ללשון העברית, ור"ר אבשלום קור
הוא יועץ הלשון של גלי צה"ל.
לשניהם פינה קבועה – כל אחד
ברדיו שלו – בענייני לשון. קבעו
נו להיפגש ב"גנזים" של אגודת
הסופרים העברים: שם שוכן אוצר כתבי היד הגדול
ביותר בעולם של הספרות העברית. על השולחן
בינינו הנחתי מחברת שחורה ישנה שנקנתה בחנות
למכשיר כתיבה בקובנה לפני 101 שנה.
אני עומד להראות לכם הפיץ קדוש: זהו יומן של
ילדה בת 10, לאה גולדברג. היא התחילה לכתוב
אותו בקובנה, בעברית. זו החלטה לא טובה
{ עית. עברית לא הייתה שפת הדיבור של יהודי

27.76x24.03	2/5	65	עמוד	מעורבים - מעריב	12/2013	40210529-3
86861						

אבשלום קור
ורות
אלמגור־דמון

18.67x23.74	3/5	66 עמוד	מעריב - מעורבים	12/2013	40210530-5
86861					

"דגש חזק
נותן צבע
לדיבור"
אלמגור-רמון

רית? בעניין הזה הרצל הענק טעה. היום קונים כרטיס ברכבת בעברית."

הסירו את השידור

לאחר שהשניים מביטים בכתביה של לאה גולדברג בת ה-10, מלאי התשוקה לשוב לעברית, אני ממשיך לתהות בענייני השפה.

מה התגובה שלכם למחברת הזאת? קור: "מול העוצמה הזאת של ילדה בגולה שרוצה בכל כוחה לכתוב עברית – היום העברית נמצאת בנסיגה. העב"רית בנסיגה גם בגלל חופש הדיבור: יש דברים קלוקלים בעברית שאי אפשר לפסול כי בג"ץ אומר שחופש הדיבור חשוב יותר מדברים אחרים. לכן מקריינים פרסומות גועליות. המפרסמים הם מתבוללים, הם רוצים לחיות באמריקה אבל כרגע לא מצליח להם."

אלמגור-רמון: "המחברת הזאת היא דבר פנטסטי. השאלה היא עד כמה דבר כזה היה בגולה, עד כמה זאת הייתה תרופה."

זוהי התופעה הבלתי רגילה של הספרות העברית. כל גדולי הספרות העברית לא דיברו עברית בבית או ברחוב. הם למדו לכתוב ולדבר עברית בגולה. ביאליק, שלזנסקי, טשרניחובסקי. הם ידעו עברית טוב יותר מאיתנו.

אלמגור-רמון: "אני לא בטוחה שזה נכון. הם שאבו את העברית מהמקורות, כי לא היה להם כל מקור אחר. ילד ביש ראל שואב את העברית מכל מיני מקורות. אבל בשביל זה אנחנו, יועצי הלשון, קיימים. העובדה שרשות השידור וגלי צה"ל מחזיקים יועצי לשון אומרת שרוב אים חשיבות בדבר הזה. כל יועצי הלשון עובדים יחד. יש לנו פורום משותף ואנחנו מטכסים את דרכנו יחד."

קור: "אבל ראשי הערוצים אינם מכבידים את הקביעות שלנו". אלמגור-רמון: "יש להם שיקולים אחרים."

קור: "שיקולים אחרים? זו רק כניעה לכסף. לרעתי יועץ הלשון הוא לפעמים עלה תאנה על ערוותם של הערוצים. למשל השיר של אייל גולן שהייתה בו טעות. השיר אומר 12 פעם 'את איננה', בשעה שצריך לומר 'את אינך'."

אלמגור-רמון: "כמו לומר את הלכה, או את רקדה. זו באמת טעות מעצבנת וניי"

דים בליטא. ואכן, בתחילה היא כותבת את היומן בשגיאות מזריזות. רק לאט-לאט היא מתקדמת ורוכשת עברית טובה. תוכלו לראות כאן את העמוד הראשון.

השניים רכנו מעל המחברת, וקר-או כשתחושת הרגע המיוחד הזה משתלט עליהם: "4 תשרי תרפ"ב. היום אני מאטחלה ליאכתוב יומן אני זוכרת אבל פעם אחת לא היה פני... (בלי השגיאות: היום אני מתחילה לכתוב יומן. אני זוכרת כשלפני שנתיים גם כן חפצתי לכתוב, אבל פעם אחת לא היה פנאי).

המחברת הזו היא מפלאי החזרה לשפה העברית. הציונות והעברית קשורות יחד. אפשר להתווכח אם כל מה שהציונות חלמה עליו הוגשם, אך בעניין העברית זו הצלחה של מאה אחוז. אתם מסכימים לזה?

אלמגור-רמון: "כן. הציונות הצליחה בנושא השפה העברית. אני לא אוהבת לדבר על מאה אחוז, אבל אין ספק שזו הצלחה מעל המשוער. ההצלחה הגדולה בעיניי היא שהעברית הפכה לרכיב רובינטי. החל בשפה הספרותית ביותר, דרך שפת העיתונות – וגם בעיתונות יש משלבים של לשון – וכלה בשפת הדיבור, שגם בה יש משלבים. אני בעד. אני שולפת משלב לכל אירוע כמו שאני שולפת בגד מהארון לכל אירוע. לכן אני חושבת שזאת היא הגדולה: הנפח שיש לעברית היום.

"נכון שבמצב כזה יש גם דברים מעצבנים בשימוש בעברית. מותר להתעצבן, זה חלק מהעניין של שפה חיה. ואז באים המתקנים, באים אנשי האקדמיה ללשון, ובאים אנחנו יועצי הלשון ומעירים: אל תאמרו כך, תאמרו אחרת. גם זה חלק מהשפה. כל המערכות האלה מתבטלות והולכות לכיוון כלשהו. אנחנו עוד לא יודעים בדיוק לאן זה יגיע, אבל רואים לאן זה הלך עד כה, וזה משמח מאוד ומרגש מאוד."

קור: "באותו עניין, הציונות לא הביאה את העברית – העברית הביאה את הציונות. כל השנים התפללנו לשוב לציון ולא קרה כלום, רק כשהזרנו לדבר עברית רית שבנו לציון. יותר מזה: יש עשרות עדויות שכבר בימי בית המקדש השני

אלמגור-רמון: "ההצלחה היא הנפח שיש לעברית. מהשפה הספרותית ביותר, דרך שפת העיתונות, וגם בתוך העיתונות יש משלבי לשון, ועד שפת הדיבור. אני בעד. שולפת משלב לכל אירוע כמו בגד מהארון לכל אירוע. נכון שיש גם דברים מעצבנים. מותר"

עזבנו את העברית. ראשי העם עזבו את העברית. רבן גמליאל, בבית המקדש, דור לפני החורבן, מוציא מכתב לגליל ולדרום בארמית. אדוני, אתה נשיא על ישראל! הלל הזקן, מאה שנה לפני החורבן, והנה במסכת אבות יש משנה אחת שנאמרת בעברית, ומיד אחר כך משנה בארמית.

"הכנסת הגדולה – פתאום שינו את שמה וקראו לה סנהדרין. 'סנהדרין' זה ביוונית. קודם עזבנו את העברית, אחר כך איבדנו את העצמאות. עברו 1,700 שנה, חזרנו לעברית, אחר כך חזרנו לעצמאות. 40 שנה לפני הקונגרס של הרצל כתב אברהם מאפו ספר נפלא בעברית, 'אהבת ציון': הסיפור העברי הראשון של העת החדשה. הוא הופיע ב-1850 בליטא. הרצל אמר אחרי 40 שנה: 'אני לא חושב שידברו בעברית. איך אפשר לקנות כרטיס ברכבת בעב"

18.66x24.58	4/5	67 עמוד	מעריב - מעורבים	12/2013	40210536-1
86861					

"העברית הביאה את קור הציונות"

שואלים אותי: הביא או הביא? הכיר או הכיר? מכיר, מכיר, מביא, מביא? שדרן שלנו אמר לפני כמה ימים: 'מביס אותם'. אם היו הוגים נכון את הדגש החזק, היו פחות טעויות".

קור: "חלק מהבעיה הוא הזמר העברי. עברתי ליד בית ספר בהרצליה, ובהפסקה הרמקולים משררים שיר באנגלית. איך המנהלת עדיין ממשיכה לעבוד שם? גלי צה"ל הוא המקום היחיד בארץ שמכשי"רים כל הזמן את האנשים שבאים לע"שנה בערך, הגרתי שבע שעות הכשרה לכתבים החדשים. עכשיו הקורס אורך 60 שעות הכשרה".

אוזניים צלילות? זה רעיון

כשאני נמצא לפעמים ליד כתיבי גלי צה"ל, אני יודע שהם מקבלים מדי פעם ביקורת מאבשלום קור על טעויות בשי"דור.

הבנתי שאתה שולח אס-אם-אם לבת-ביב ששגו. מה צורת העבודה שלכם? קור: "אני שולח אס-אם-אס לא אס-אם-אס. מסרון. אצל רותי ואצלי העב"רית היא לא המקצוע, היא החיים. אנשים מתקשים להבין עד כמה אישה כמו רותי היא קודש לעברית. אין שעה שאני רוצה לדבר איתה ואי אפשר להשיג אותה. היא תמיד דרוכה, וגם אם היא עושה משהו היא מפסיקה באמצע כדי לענות לי או לאחרים, כי כל הזמן מייצרים מיל"ים בשידור. צורת העבודה אצלי, בגלי צה"ל, היא שקודם כל אני מעביר את קורס ההכנה. אחרי ההכשרה אנחנו נפ"גשים בימי שישי לשעתיים של תרגול".

בכל יום שישי, לאורך כל שירותו של החייל?

"כל השנה הראשונה, עד שאני מרגיש שאפשר לשחרר אותו. לא לכולם יש אותו קצב הבשלה. ואו, אם יש הילולה בנתיבות בשלוש בלילה, הכתב שואל אותי: אתה מוכן לשמוע אותי בשלוש? אני עונה בשלוש בלילה, אם תיאמו איתי, ועד אחת בלילה לא צריך לתאם כי אני תמיד זמין. אני שומע לפני השי"דור, ואני מעיר הערות אחרי השידור. היה סיפור על שופט שאמר על איזה מקרה ש'השומע תצילנה שתי או-זניו'. צילצל אליי שיבל כרמי מנסור, { השרדן הדרוזי של גלי צה"ל, ורצה

קור: "יש דברים קלוקלים בעברית שאי אפשר לפסול כי בג"ץ אומר שחופש הדיבור חשוב מדברים אחרים. לכן מקרינים פרסומות גועליות. המפרסמים הם מתבוללים. הם רוצים מאוד לחיות באמריקה אבל כרגע לא מצליח להם"

נזית היא אחרת, והמסורת הישראלית שונה משתיהן. איננו מבדילים בין פתח לקמץ כדרך שהאשכנזים ידעו להבדיל, ואיננו מבחינים בין ח"ת לעי"ן כמו שהספרדים ידעו להבדיל. כשאתה בוחר שדרים לגלי צה"ל או לקול ישראל, רוב רובם של הישראלים הנולדים כאן הם אנשים שאין להם ח"ת ועי"ן מן המוכן. אז יש בעיה".

מה הפתרון שלך?

"צריך להכניס את זה למערכת השיעורים בבתי הספר: דיבור בציבור. ילמדו גם את צורת הדיבור המתחשב והמקשיב וכדומה, וגם ילמדו לבטא ח"ת ועי"ן ודגש חזק, ויבחנו בכך. זה שאיבדנו את הדגש החזק בדיבור עברי - זה האובדן הקשה ביותר. תראה איך מדברים בערבית: הדגש החזק נותן את הצבע לכל הדיבור. חוץ מזה, הוא מאפשר את ההבחנה. הרי אין יום שלא

סינו למנוע אותה. ניסינו להסיר את השיר משידור. לא הצלחנו. עם זאת, כשאתה מדבר עם בלשנים על הנושאים האלה יש ויכוח. יש מי שיטענו שזו עב"רית טובה. כלומר, גם זה חלק מהמהות הלשונית של היום. מעניין שאת השגי"א אה בשיר של אייל גולן עוררו ברשות השידור דווקא השדרים שלנו. הם אלה שבאו אלינו ואמרו: אה, איך הוא יכול לשיר את איננה? צריך להסיר את השיר משידור. גם אני חשבת כך, גם אבש"לום חשב כך".

קור: "בדור הבא כבר לא יהיו שדרים שיתנגדו לזה. כי מגיעים אנשים שהעב"רית שלהם פחותה".

השניים עובדים ברדיו כבר שנים, מהתקופה שבה הקפידו בשידור לדבר בחי"ת ועי"ן. היום, מי ששומר על חי"ת ועי"ן בשידור הם רק אנשי הזמר המזרחי - דווקא אייל גולן ודומיו. מנגד, אם אדם שמדבר בחי"ת ועי"ן ינסה להתקבל למשרת קריין ברדיו או בטלוויזיה, הוא לא יתקבל.

למה זה קורה? יש לו ביטורים טובים מדי. הוא מדבר נכון, ומשום שהוא מדבר נכון הוא לא ייבנם לרדיו.

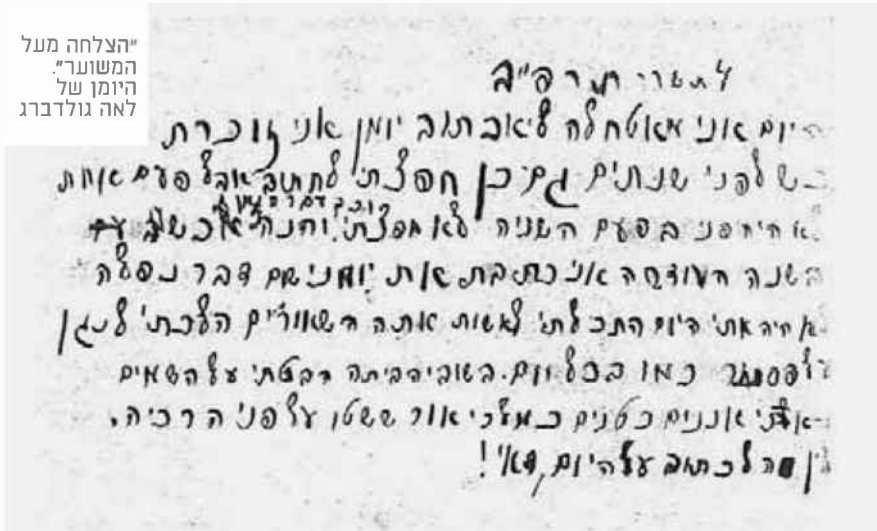
קור: "הצעתי לקצין החינוך הראשי לפני כמה שנים לקבוע שבכל מחזור שיגיע לגלי צה"ל צריך בחור אחד ובי"חורה אחת שיש להם ח"ת ועי"ן גרו"ניות. בעת ההיא קצין החינוך הראשי היה ממשפחה שעלתה מתימן. הוא אמר לי: 'זה לא יעבור בבג"ץ'. אמרתי לו: 'למה? בוא לבג"ץ ותענה שאתה לא פוסל אשכנזים, אלא אתה רוצה שיישמע גם הצליל הזה'. היום בשידורים כבר לא שומעים גם ה"א. שמעתי שר שאומר: 'יש לנו בעניין הזה כמה אר"אורים, בעי"ן ובה"א'. ובמשפט של דמאניק אמר אחד מעורכי הדין: 'יש לי עוד מסמך שאני רוצה להבאיר'. השו"פט ענה לו: 'אתה רוצה לשרוף אותו או להסביר אותו?'"

בג"ץ היה צריך לפסול אשכנזים בסי"טונות, כי אם יש קריטריונים לדיבור עברי ללא שגיאות, האשכנזים לא עומדים בהם.

אלמגור-רמון: "העניין של נכון ולא נכון בעברית לא יכול להיות מוכ"רע בבית משפט זה או אחר. המסורת הספרדית היא זאת, והמסורת האשכ"י

18.67x22.14	5/5	68	עמוד	מעורבים - מעורבים	12/2013	40210544-0
86861						

"הצלחה מעל המשוור".
היומן של
לאה גולדברג

{ לוודא שאומרים תְּצִלְנָה. ביומן הערב
השדרן לא שאל אותי, ואמר תְּצִלְנָה
שתי אוזניים. כלומר: יצלו לו את שתי
האוזניים. זה רעיון טוב, אוזניים צלילות,
אבל זה לא הציטוט הנכון."
אלמגור-רמון מוסיפה מיד: "באותו יום
שידרו שלוש וריאציות של המשפט הזה:
תְּצִלְנָה, תִּצְלָנָה, ותיצְלָנָה."
איך את עוברת עם שדרני קול ישראל?
"אבשלום ואני יכולים לשוחח על ביטוי
נכון או שגיאה שנשמעה בשידור בשלוש
לפנות בוקר. לפני כמה ימים היו שני
שיבושים במהדרות החדשות בשתיים
בלילה, ואז לא נעים לי לצלצל ולהעיר
על כך, כי יחשבו שאני מטורפת. הם הרי
יודעים שבשש בבוקר אני מתקשרת. מצד
שני, אם אני מתקשרת גם בשתיים בלילה
וגם בשש בבוקר, כנראה אני מתקשרת
בכל שעה שהיא".

קור: "רותי גם מרכזת את יועצי הלשון
של כל הערוצים. מדובר בעשרים יועצי
לשון, ורותי מרכזת את כל חומר ההכנה
ומוליכה את השיחות."
"השיחות הללו מרגשות אותי", היא
מודה. "אני שמחה שהגענו לשיתוף
פעולה כזה. אין בינינו תחרות. להפך:
עדיף שכאשר אני מתקנת משהו, התי-
קון יעבור בכל הרשויות. אם תיקנתי
משהו שימשיך להיות שגיאה במקומות
אחרים, התיקון שלי בטל בשישים. קול
ישראל הוא רב-רשתתי. יש קול המוסי-
קה, ורשת מורשת, ורשת גימ"ל, ורשת
אל"ף שהיא מלאת מלל. היום יש גם
מרשתת - אבשלום לא ירשה לי לה-
גיד אינטרנט - ואנחנו בודקים גם שם.
אנחנו גם מתקנים פרסומות ומאשרים
אותן לפני שידור".

יוסי הפך למוחמד

אולי אנחנו מרגישים שהעברית מו-
צפת באנגלית, אך האקדמיה ללשון -
וגם אבשלום ורות - הצליחו להחזיר
לשימוש יותר מילים בעברית משפות
אחרות.
באיטלקית, למשל, אין מלה למקלדת.
אומרים 'קיבורד', והם כל הזמן מת-
לוננים על ההדירה הזו של אנגלית
לשפה. בעברית כולם אומרים מקלדת.
זה נקלט.
אלמגור-רמון: "נכון, יש הצלחות רבות,
כמו 'מרפסת' ו'מקלדת', ויש מילים שלא

קור: "אנשים מתקשים להבין
עד כמה אישה כמו רותי היא
קודש לעברית. אין שעה
שאני רוצה לדבר איתה ואני
לא יכול להשיג אותה. היא
תמיד דרוכה, וגם אם היא
עושה משהו היא מפסיקה"

שונו, כמו 'פקס', 'רדיו' ו'טלוויזיה'. לפני
כמה שנים היה ניסיון חוזר לשנות את
המילים 'אופוזיציה' ו'קואליציה' ל'יְחֻדָּה'
ו'נְגֻדָּה'. בהתחלה הציעו 'יחדה' ו'נגודה'.
טומי לפיד עדיין היה בחיים ואמר: 'מה,
לחבר באופוזיציה יקראו נוגדן?' וקיבלנו
זאת. מהאקדמיה שאלו אותי: יש סיכוי
להכניס את זה לשידור? אמרתי שכן. מה
שקרה הוא שבמהדרות החדשות הראשונה
אחרי ההחלטה של האקדמיה ללשון זה
הפך לסקופ. השתמשו במילים 'יום-יו-
מיים, ואחר כך העניין דעך. לא הצלחתי.
פשוט נכנעתי".

קור: "יש תופעה מוזרה. אני שומע
כתב שאומר סנקציות, ואחר כך אומר
עיצומים. אני אומר לו: למה אתה מח-
ליף, אמרת עיצומים, זה נכון. הוא עונה
לי: אני רוצה לגוון. זה המקום היחיד
בעולם שכדי לגוון עוברים משפה
לשפה. שמתי לב שגם אצל השרים,
ואני מעביר מסרונים לעוזרי השרים
בעניין הזה, עיצומים הם של ההסתדר-
ות, וסנקציות הן נגד איראן. יצרנו

בידול. אבל בעצם, הכל עיצומים".
חוץ מן העבודה השוטפת במערכות
הרדיו עונים השניים בכל יום גם על
עשרות שאלות שמגיעות ממאזינים דרך
המחשב ואפילו בטלפון הנידר. "הנה",
מספרת אלמגור-רמון, "השבוע הגיע
טלפון ממאזין שטען: השרדנית שלכם
אמרה ששם הקיבוץ הוא 'פְּרֹוד' ואומרים
'פְּרֹוד'. למזלי יכולתי להגיד לו שהקר-
יינית צודקת והוא טועה, אבל לפעמים
אני חייבת להודות שהמאזין צודק והק-
ריין טועה".

קור: "נכנסתי לאחרונה ללשכת מפקד
גלי צה"ל, וראש הלשכה אומרת לי: הת-
קשר מאזין ששמו מוחמד והתלונן שהוא
גר בפְּרֹודים ליד זיכרון, ובגלגל"צ אומ-
רים פּוּרְדִּים. מגלגל"צ ענו לו שאבשלום
קור אמר שצריך להגיד פּוּרְדִּים. אז הוא
צלצל למפקד גלי צה"ל והתלונן עליך.
אמרתי: נצלצל אליו. צלצלנו, ואני
אומר: 'שלום, מוחמד'. אני שומע שקט
בצד השני. אני אומר שוב: 'מוחמד?' אז
הוא אומר: 'מי מדבר?' אני עונה: 'אבש-
לום קור'. הוא עונה: 'אה, תשמע, קוראים
לי יוסי, כבר שבועיים אני מצלצל ולא
שומעים לי. אמרתי ששמי מוחמד, אז
אתה רואה שאתם מתקשרים'. והוסיף:
'אני עצמי גר בזיכרון'. אמרתי לו: 'לפני
אלפיים שנה יהודים בארץ ישראל אמרו
יורדן במקום ירדן, ובמקום תרגמן אמרו
תורגמן. כך במקום פרדס אמרו פּוּרְדִּס,
והערכים שמעו את זה מהעברית. לכן
שם היישוב הוא: פּוּרְדִּים".